

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра філології та методики початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
Протокол № 2 від 17.10 2018 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

ЛІНГВОУКРАЇНОЗНАВСТВО

освітнього ступеня бакалавр
напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Лінгвоукраїнознавство» для студентів факультету педагогічної освіти та соціальної роботи, підготовки освітнього ступеня бакалавр, галузь знань 0101 «Педагогічна освіта», напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта».

Розробник: Іовхімчук Н. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та методики початкової освіти.

Рецензент: Данилюк Н. О., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри філології та методики початкової освіти

протокол № 2 від 13 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри

І. Б. Кузава

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

протокол № 1 від 17.09. 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

В. З. Антонюк

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристику навчальної дисципліни подаємо згідно з навчальним планом спеціальності та представляємо у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 0101 «Педагогічна освіта»,	За вибором
	Напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»	
Загальна кількість годин - 120/ кредитів: 4	Напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»	Рік навчання: IV
		Семестр: 8
ІНДЗ: немає	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції: – 20 год.
		Практичні (семінарські): 20 год. Лабораторні: – немає. Індивідуальні: –
		Самостійна робота: 72 год.
		Консультації: 8 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

У системі професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів важливе місце належить курсу «Лінгвоукраїнознавство». Опанування українською мовою як найважливішим чинником національної самосвідомості не лише забезпечує комфортне існування людини в суспільстві, а й дозволяє виробити систему загальнонародних, національно зумовлених уявлень, пізнати національний характер, зрештою, вивчає мовний тип особистості.

Навчати рідної мови означає водночас розвивати духовні здібності. Формування національної особистості відбувається на ґрунті національного менталітету. Засобами національної мови створюється система понять, на основі якої формується картина світу. А тому звернення до мовних компонентів із чітко окресленою національною орієнтацією сприяє духовному, культурному збагаченню людини, забезпечує високий рівень міжетнічних відносин.

Вивчення курсу “Лінгвоукраїнознавство” допоможе майбутнім учителям вивчити мову з огляду на її творця, український етнос, що породив мовний феномен як ключ вий елемент національної культури. Антропоцентричний підхід до вивчення мовних одиниць збуджує зацікавленість до місця мови як суспільного явища в системі духовних цінностей етносу, до взаємовідносин народу – творця мови та власне мови як значною мірою творця її носія. Адже не лише людина впливає на мову, але й мова формує особистість. Продуктивність такого вивчення мовного феномена, що виступає основою лінгвоукраїнознавства, важко переоцінити.

Відбір матеріалу та його виклад обумовлений передусім логікою самої науки про мову, а також завданням формування особистості вчителя початкових класів, його світогляду.

За навчальним планом передбачений лекційний курс, практичні заняття, самостійна робота та індивідуальні завдання. Окрім яскраво вираженої пізнавальної спрямованості, дисципліна має важливе ідейно-виховне значення. Адже український фольклор правдиво відобразив народний світогляд, прагнення, ідеали й цінності, увібрав в себе скарби народної мудрості.

Мета вивчення курсу – навчити студентів досконало володіти знаннями мови, розвивати їхнє мовлення й мислення, формувати та збагачувати образно-емоційну пам’ять.

У програмі враховуються міжпредметні зв’язки цієї дисципліни з курсами народознавства, історії України, вступу до літературознавства, історії давньої української літератури.

Завдання курсу полягає в тому, щоб системно засвоїти лінгвістичний та українознавчий матеріал, який сприятиме національному вихованню студентів засобами мови, забезпечить високий інтелектуальний розвиток, сприятиме підвищенню культури мовлення студентів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- визначення основних понять курсу, його особливості та специфіку;
- національно-культурні цінності в мові;
- значення мови в житті етносу.

Студенти повинні **вміти:**

- характеризувати основні поняття курсу;
- застосувати набуті знання та сформовані професійні вміння й навички на практиці;
- через рідну мову збагачувати знання про історію, культуру, традиції українського народу.

Кінцевою формою контролю є залік.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За навчальним планом вивчення курсу передбачено протягом двох семестрів. Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

Змістовий модуль 1. Основні аспекти лінгвоукраїнознавчих досліджень.

Змістовий модуль 2. Мова та література як духовні вартості.

Структуру навчальної дисципліни представлено у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Конс.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Основні аспекти лінгвоукраїнознавчих досліджень.							
Тема1. Вступ. Поняття про лінгвоукраїнознавство	12	4				8	
Тема2. Етнолінгвістика як наука	14		4			8	2
Тема3. Етнолінгвістичні студії О.Потебні	14	4	2			8	
Тема4. Етнопедагогіка та дитячий фольклор	16	2	4			8	2
Разом за змістовим модулем 1	56	10	10			32	4
Змістовий модуль 2. Мова та література як духовні вартості.							
Тема 1. Мова як продукт етноспільноти та як засіб самовираження мовця.	14		4			8	2
Тема 2. Особливості формування національної культури	14	4	2			8	
Тема 3. Лексичні	10		2			8	

запозичення в українській мовній картині світу.							
Тема 4. Словесні символи	16	4	2			8	2
Тема 5. Словесний символ у системі образів	10	2				8	
Разом за змістовим модулем 4	64	10	10			40	4
Усього	120	20	20			72	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Тема: Основні аспекти лінгвоукраїнознавчих досліджень</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція “Мова як українознавство”: етапи становлення. 2. Етнолінгвістика та філософія. 3. Етнолінгвістика та культурологія, фольклористика, етнологія. 4. Етнолінгвістика та міфологія. 	12
2	<p>Тема: Етнолінгвістичні студії О.Потебні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Первісна міфологія українців. 2. Національна своєрідність міфологічних уявлень українців про людину і світ. 	12
3	<p>Тема: Етнопедагогіка та дитячий фольклор</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етнопедагогіка – національна система виховання дітей. 2. Загальна характеристика та особливості дитячого фольклору. 3. Класифікація жанрів, їх характеристика. 4. Аналіз жанрів, які перейшли в дитячий фольклор (заклички, примовки, ігри та ін..) 5. Пізнавальне та виховне значення дитячого фольклору. 	12
4	<p>Тема: Мова та культура як духовні вартості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова як продукт етноспільноти та як засіб самовираження мовця. 2. Особливості формування національної культури й національної самосвідомості молоді. 	12
5	<p>Тема: Словесні символи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Слово в етнологічному аспекті. 2. Символізація імені в народному світосприйманні. 3. Рецепція лексичних запозичень в українській мовній картині світу. 4. Українські обрядові мовні формули в етнокультурному тлі. 	12
6	<p>Тема: Словесний символ у системі образів</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Словесний символ у тексті. 6. Словесний символ і художня література. <p>Використання словесної символіки у початковій</p>	12

	школі.	
	Разом	72

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Таблиця 4

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p style="text-align: center;"><i>Тема № 1</i></p> <p>Тема 1. Основні аспекти лінгвоукраїнознавчих досліджень Мова як українознавство. Етнолінгвістика в колі суміжних наук. Національно-культурний мовний компонент. Національно орієнтована лексика. Слова-міфологеми й побутові слова. Мова в житті етносу Слово в контексті етнокультури. Етносимволіка форми слова й висловлення. Національна мовотворчість і мовотворець. Міфологія й мовний світ народу. Мовні одиниці – етносимволи. Джерела етнолінгвістики</p>	4
2	<p style="text-align: center;"><i>Тема № 2</i></p> <p>Тема 2. Мова та культура як духовні вартості 1. Діалектна лексика, її взаємодія з літературною мовою. 2. Регіоналізми, екзотизми й інші словесні утворення з рисами місцевого слововживання, особливості їх функціонування. 3. Фразеологізм як лінгвістична одиниця. Походження та джерела української фразеології. 4. Поняття про фольклор. Його основні ознаки. 5. Жанрова система усної народної творчості. Поетичний фольклор. Прозовий фольклор. 6. Українські народні прислів'я та приказки. Погляди на їх виникнення та розмежування. Основні тематичні групи прислів'їв та приказок. 7. Аналіз інших жанрових різновидів народних малих жанрів (вітань, побажань, прикмет, афоризмів та ін.). 8. Визначення жанру загадки. Класифікація та аналіз основних груп народних загадок.</p>	2

	9. Загальна характеристика та особливості	
3	<p align="center">Тема № 3</p> <p>Тема 3. Словесні символи</p> <p>Поняття про словесні символи. Етнолінгвістична характеристика символів. Архетипні слова-символи. Біблійні слова-символи. Космогонічні слова-символи. Довкілля в словах-символах. Символізація назв явищ природи. Рослинні слова-символи. Символи – назви істот. Символізація предметних назв. Словесний символ у тексті. Словесний символ і художня література. Використання словесної символіки.</p>	2
	Разом	8

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (макс = 40 балів)										Модульний контроль (макс = 60 балів)		Сума
Модуль I										Модуль II		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					МКР№1	МКР№2	
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5	30	30	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			100

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С.К. Богдан. – К.: Рідна мова, 1998. – 475 с.
2. Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди на Україні / В.К. Борисенко. – К., 1988.-192с.
3. Грица С. Фольклор у просторі і часі / С. Грица. – Тернопіль, 2000. – 224 с.
4. Грицай М.С. Українська народнопоетична творчість / М.С. Грицай, В.Г. Бойко, Л.Ф. Дунаєвська. – К.:Вища школа, 1983. – 357 с.
5. Єрмоленко С.Я. Мова й українознавчий світогляд / С.Я.Єрмоленко. – НДІУ, 2007. – 444 с.
6. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: стилістика й культура мови / С.Я.Єрмоленко. – НДІУ, 1999. – 431 с.
7. Єрмоленко С.Я. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С.Я.Єрмоленко, Л.І. Мацько –1993. –16 с.
8. Кононенко П.П. Українознавство: підручник / П.П. Кононенко. – К.: НДІУ, 2006. – 870 с.
9. Кононенко П.П. Феномен української мови: гегнеза, проблеми, перспективи. Історична місія / П.П. Кононенко, Т.П. Кононенко, – К.: Наша культура і наука, 1999. – 136 с.
- 10.Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні / С. Килимник: У 2-кн., 4 т. – Кн.1. – К.: АТ “Обереги”, 1994. – 40 с.
- 11.Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні / С. Килимник: У 2-кн., 4 т. – Кн.2. – К.:АТ “Обереги”, 1994. – 528 с.
- 12.Колесса Ф. Українська усна словесність / Ф. Колесса // Вст. ст. М.Мушинки. – Едмонт, 1983. – 154 с.

13. Костомаров М. Слов'янська міфологія / М. Костомаров. – К.: Либідь, 1994. – 283 с.
14. Культура і побут населення України. Навч. посібник / За ред. В.І.Наулко, А.Ф.Артюх, В.Ф.Горленко та ін. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.
15. Лозко Г. Українське народознавство / Г. Лозко. – К.: Зодіак, 1995. – 366с.
16. Нарис історії культури України / За ред. М.Поповича – К.: Артк, 1999. – 728 с.
17. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу (Ескіз української міфології) / І. Нечуй-Левицький. – К.: Обереги, 1992. – 88 с.
18. Онкович Г.В. Українознавство і лінгводидактика: навч. Посіб. Для студ.вищ. навч. закл. / Г.В.Онкович. – К.: Логос, 1997. – 105 с.
19. Погребенник В.Ф. Фольклоризм української поезії (ост.трет.ХІХ-пер.десят. ХХ ст.) / В.Ф. Погребенник. – К.: Юніверс, 2002.
20. Поліщук Ф.М. Український фольклор. Давня українська література / Ф.М. Поліщук. – К.: Вища шк., 1991. – 190 с.
21. Русин М.Ю. Фольклор: традиції і сучасність / М.Ю. Русин. – К., 1991. – 103 с.
22. Таланчук О.М. Українознавство. Усна народна творчість: Навчально-методичний посібник / О.М. Таланчук. – К.: Либідь, 1998. – 248 с.
23. Українські символи / За ред.М.Дмитренка. – К., 1983. – 140 с.
24. Федас Й. Український народний вертеп (у дослідженнях ХІХ-ХХ ст.) / Й. Федас. - К.: Наук.думка, 1987. – 182 с.
25. Франко І. Із секретів поетичної творчості // І.Франко. Краса і секрети творчості. – К., 1980. – С.340-439.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Мова як українознавство.
2. Етнолінгвістика в колі суміжних наук.
3. Національно-культурний мовний компонент.
4. Національно орієнтована лексика.
5. Слова-міфологеми й побутові слова.
6. Мова в житті етносу
7. Слово в контексті етнокультури.
8. Міфологія й мовний світ народу.
9. Джерела етнолінгвістики.
10. Діалектна лексика, її взаємодія з літературною мовою.
11. Регіоналізми, екзотизми й інші словесні утворення з рисами місцевого слововживання, особливості їх функціонування.
12. Фразеологізм як лінгвістична одиниця. Походження та джерела української фразеології.
13. Поняття про фольклор. Його основні ознаки.
14. Жанрова система усної народної творчості. Поетичний фольклор. Прозовий фольклор.
15. Українські народні прислів'я та приказки.

16. Аналіз інших жанрових різновидів народних малих жанрів (вітань, побажань, прикмет, афоризмів та ін.).
17. Визначення жанру загадки.
18. Загальна характеристика та особливості дитячого фольклору.
Класифікація жанрів, їхня характеристика.
19. Поняття про словесні символи.
20. Етнолінгвістична характеристика символів.
21. Архетипні слова-символи.
22. Біблійні слова-символи.
23. Довкілля в словах-символах.
24. Символізація назв явищ природи.
25. Рослинні слова-символи.
26. Символи – назви істот.
27. Символізація предметних назв.
28. Використання словесної символіки.
29. Поняття про лінгвоукраїнознавство.
30. Лінгвокультурема.